

МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
«ЄВРОПЕЙСЬКА ШКОЛА БІЗНЕСУ»**

Кафедра менеджменту та економіки

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
З ДИСЦИПЛІНИ:
«ОПЕРАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»**

Укладач: Власенко О.О. – к.е.н., доц.,
Доцент кафедри менеджменту та економіки.

Київ – 2021

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Операційний менеджмент» є формування у майбутніх менеджерів умінь розроблення операційної стратегії, створення та виконання галузевих операційних систем як основи забезпечення досягнення місії організації.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Операційний менеджмент» є:

- усвідомлення того, що операційна система є однією з найважливіших складових будь-якого підприємства, через що спеціалісту в галузі управління потрібне ґрунтовне знання основ та категорійного апарату операційного менеджменту;
- засвоєння знання особливостей операційного менеджменту на підприємствах різних галузей;
- формування вміння розробляти операційну стратегію підприємства;
- засвоєння вміння здійснювати менеджмент якості та управляти продуктивністю операційної діяльності організації.

Отже, вивчення дисципліни «Операційний менеджмент» формує цілісне уявлення про процеси управління підприємствами, які пов'язані із здійсненням внутрішньогосподарського обліку з метою оптимізації фінансових потоків.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

- знати:
 - теоретичні основи особливостей операційного менеджменту;
 - освоєння категорійного апарату операційного менеджменту
- уміти:
 - на практиці застосувати теоретичні знання набуті при вивченні дисципліни;
 - розробляти операційну стратегію підприємства

КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО СТУДЕНТІВ

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.
Загальні компетентності	ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
Спеціальні (фахові,	СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації. СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

<i>предметні) компетентності</i>	СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
--------------------------------------	--

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння / навички	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
1.	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.	концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації збір, інтерпретація та застосування даних; спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово	управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами; спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах; формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти; організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп; здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії

Загальні компетентності					
2.	<p>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p>	<p>концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання</p>	<p>поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання</p>	<p>донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації</p> <p>збір, інтерпретація та застосування даних;</p> <p>спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово</p>	<p>управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;</p> <p>спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;</p> <p>формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;</p> <p>організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;</p> <p>здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
3.	<p>Здатність визначати та описувати характеристики організації.</p> <p>Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.</p>	<p>концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності</p>	<p>поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних</p>	<p>донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації</p> <p>збір, інтерпретація</p>	<p>управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;</p> <p>спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у</p>

	<p>Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.</p> <p>Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.</p>	та/або навчання	спеціалізовані задачі і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	я та застосування даних; спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово	<p>непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;</p> <p>формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;</p> <p>організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;</p> <p>здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії</p>
--	---	-----------------	--	---	---

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

<i>Програмні результати навчання</i>	<p>ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.</p> <p>ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.</p> <p>ПРН 7. Виявляти навички організаційного проектування.</p> <p>ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.</p> <p>ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.</p> <p>ПРН 20. Демонструвати навички використання інформаційних, комунікаційних та інноваційних технологій.</p>
---	---

Результати навчання:

Після опанування дисципліни студент повинен **знати:**

- використовувати аналітичний та методичний інструментарій дисципліни;
- спроможність розробляти та впроваджувати оптимальні рішення щодо управління розвитком суб'єктів економічної діяльності.

уміти:

- аналізувати ситуацію та розробляти пакет управлінських рішень;

- демонструвати вміння абстрактно мислити застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ЄКТС.

Програма навчальної дисципліни «**Операційний менеджмент**» складається з таких змістових модулів:

Змістовий розділ 1: Операційна система організації та операційний менеджмент

Тема 1. Введення в дисципліну «Операційний менеджмент».

Тема 2. Операційна інфраструктура підприємства.

Тема 3. Планування діяльності транспортного господарства.

Тема 4. Операційна система.

Тема 5. Види операційних систем.

Змістовий розділ 2: Управління поточним функціонуванням операційної системи

Тема 6. Конкурентоспроможність підприємства та операційна стратегія .

Тема 7. Прийняття управлінських рішень в операційному менеджменті.

Тема 8. Операційна діяльність підприємств.

Тема 9. Проектування виробів і послуг.

Тема 10. Планування операційних процесів.

Тема 11. Планування виробничих потужностей.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Для досягнення поставлених завдань щодо оволодіння курсом «Операційний менеджмент» цикл аудиторних занять має доповнюватися роботою студентів як в аудиторіях (практичні та семінарські заняття), так і в позааудиторний час (вдома чи в бібліотеці).

Мета самостійної роботи – відповідним комплексом заходів забезпечити регулярну і ефективну самостійну роботу студентів над вивченням дисципліни «Операційний менеджмент».

Самостійна робота студента над засвоєнням навчальної дисципліни є необхідним елементом ефективного формування компетентностей та включає вивчення та підготовку:

- питань, що винесені на самостійну роботу;
- інформативних матеріалів щодо розкриття змісту питань для самостійного опрацювання у формі реферату;
- коротких повідомлень до захисту реферату;
- тез доповіді на конференцію (або наукову статтю);
- підготовка доповідей та виступів на практичних заняттях;
- підготовка до іспиту.

За кожним змістовним модулем та темою передбачено вивчення теоретичних питань, що вимагає від студентів роботи не тільки з навчально-методичною літературою, а й з матеріалами періодичних видань та законодавчими і нормативними актами.

Результати ефективності самостійної роботи визначаються якістю підготовки рефератів та інших видів оформлення науково-дослідної роботи, та під час контролю знань за тестами або за контрольними запитаннями.

Питання для самостійного опрацювання

Змістовий розділ 1: Операційна система організації та операційний менеджмент

Тема 1. Введення в дисципліну «Операційний менеджмент».

1. Назвіть зв'язок курсу «Операційний менеджмент» з іншими дисциплінами.
2. Менеджмент операційної системи с позицій системного підходу в управлінні організацією.
3. Що є спільного і відмінного між поняттями «операційний менеджмент» та «виробничий менеджмент»?
4. Дайте характеристику категорійного апарату операційного менеджменту.
5. Якими операціями доводиться управляти менеджеру у своїй діяльності?
6. Доберіть приклади, які ілюструють особливості реалізації операційної функції у різних типах організацій.

Тема 2. Операційна інфраструктура підприємства.

1. Особливості управління процесом матеріалоспоживання.
2. Основні системи управління запасами та їх характеристика.
3. Які основні типи операційних пріоритетів Ви знаєте? Надайте їм характеристику.
4. Що Ви розумієте під поняттям «виражена компетентність»?
5. Опишіть специфіку формування виробничої стратегії в сучасних умовах господарювання.
6. На конкретному прикладі продемонструйте, як різні стадії життєвого циклу товарів впливають на операційну стратегію.

Тема 3. Планування діяльності транспортного господарства.

1. Основні, допоміжні та обслуговуючі процеси автотранспортних підприємств
2. Особливості нормування праці водіїв.
3. Форми розподілу праці водіїв.
4. Раціональна організація праці водіїв на лінії.
5. Поняття про облік і звітність автотранспортного підприємства
6. Принципи планування складу й розрахунки обсягів зберігання.

Тема 4. Операційна система.

1. Основні принципи системного підходу в управлінні операційною системою.
2. Вимоги, яким мають відповідати сучасні операційні системи
3. Розкрийте роль підсистеми планування і контролю у забезпеченні ефективного функціонування переробної підсистеми та підсистеми забезпечення.
4. Наведіть приклади, коли зміна умов зовнішнього середовища призводить до зміни функцій операційної системи.
5. Що собою являє двофакторна класифікація операційних систем?
6. Надайте характеристику одиничним (проектним) та серійним операційним системам.

Тема 5. Види операційних систем.

1. Основні системи управління запасами та їх характеристика.
2. Що являє собою недостатній ресурс, надлишковий ресурс, ресурс обмеженої потужності
3. Охарактеризуйте одиничний операційний процес та окресліть вимоги щодо його організації.
4. Розкрийте особливості масового виробничого процесу. Охарактеризуйте безперервний операційний процес та вимоги щодо його організації

Змістовий розділ 2: Управління поточним функціонуванням операційної системи

Тема 6. Конкурентоспроможність підприємства та операційна стратегія

1. Оцінка ефективності проектної діяльності.
2. Процедури організації проведення конкурентних торгів (тендерів) за проектом.
3. У чому полягає технологія складання графіка Гантта?
4. Назвіть основні методи сітьового планування їх переваги та обмеження.
5. Наведіть стисло характеристику сучасних інформаційних систем для управління проектами.

Тема 7. Прийняття управлінських рішень в операційному менеджменті.

1. Дайте порівняльну характеристику стратегічного, тактичного, оперативного та агрегованого планування операцій.
2. Назвіть основні цілі та фактори, які враховуються при розробці стратегії виробництва товарів та процесу.
3. Охарактеризуйте поопераційну, потокову та фіксовану схеми планових рішень при проектуванні виробничих об'єктів.

Тема 8. Операційна діяльність підприємств.

1. Труднощі на шляху вирішення основних завдань системи оперативного управління виробництвом.
2. Види систем оперативного управління виробництвом
3. Диспетчеризація: сутність та основні завдання.
4. Перерахуйте основні функції диспетчерської служби.

Тема 9. Проектування виробів і послуг.

1. Зробіть порівняльну характеристику проектування продукту та процесів у сферах виробництва та послуг.
2. Назвіть фактори мікро- і макrorівня, які впливають на проектування операційної системи сфери послуг.
3. Перерахуйте склад, вимоги і задачі операційної інфраструктури підприємства

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) є однією з форм самостійної роботи майбутніх фахівців, виконання якого передбачає створення умов для як найповнішої реалізації творчих можливостей студентів та має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти здобувають у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

З дисципліни «Операційний менеджмент» ІНДЗ виконується у першому семестрі та передбачає написання тез доповіді або наукової статті на визначену студентом проблематику з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь, що було набуто у процесі засвоєння всього навчального матеріалу дисципліни. Така форма ІНДЗ є самостійно виконаним науковим дослідженням, яке передбачає власну розробку, тобто має практичне спрямування й дає змогу оцінити обсяг і якість знань студента, його вміння застосовувати їх на практиці.

Завдяки обґрунтуванню актуальності обраної теми, визначенню мети роботи, огляду існуючих точок зору на проблему або стислому опису ситуації, яка склалася на даний час в галузі, формулюванню власної думки стосовно обраної теми, яка змістовно відображає основну ідею всієї роботи, а також висновків студент має можливість створити собі репутацію фахівця, здатного в логічній і переконливій, ясній і доступній формі висловлювати результати своєї роботи. Виконання ІНДЗ у формі тез доповіді або наукової статті є важливим етапом у підготовці до виконання магістерської роботи майбутнього фахівця - менеджера.

Виконання, оформлення та захист ІНДЗ здійснюється студентом в індивідуальному порядку та оцінюється відповідно до положень навчальної програми дисципліни.

**Питання, що виносяться на іспит з дисципліни:
«Операційний менеджмент»**

1. Сутність операційної стратегії
2. Сутність виробництва як процесу перетворення ресурсів організації у продукцію.
3. Загальні принципи організації операційного процесу.
4. Завдання оперативного управління.
5. Сутність об'єктивності законів управління виробництвом.
6. Поняття операційного менеджменту.
7. Об'єктом управління операційного менеджменту.
8. Сутність і місце операційного менеджменту в системі менеджменту організації.
9. Виробничий та операційний менеджмент: спільні та відмінні характеристики.
10. Природа операційної функції.
11. Дайте визначення операційній функції
12. Співвідношення між поняттями «виробництво» та «операції».
13. Основні завдання менеджера у сфері операційної діяльності.
14. Еволюційний розвиток операційного менеджменту.
15. Завдання операційних менеджерів та приклад їх практичного застосування на підприємствах різних сфер діяльності.
16. Мета та основні завдання операційного менеджменту на сьогодні.
17. Основні функції операційного менеджменту.
18. Послідовність розробки операційної стратегії на початковому етапі розвитку підприємства.
19. Стратегічні рішення та фактори, які враховуються при розробці операційної стратегії
20. Вплив різних стадій життєвого циклу товарів на операційну стратегію підприємства.
21. Вплив типу процесу виробництва на вибір стратегії процесу.
22. Особливості сфери послуг при формуванні операційної стратегії
23. Застосування — дерева рішень у проектуванні товару або процесу.
24. Системний підхід в плануванні операційної системи підприємства.
25. Ситуативний підхід в плануванні операційної системи підприємства.
26. Історичні підходи до поняття операційної системи організації.
27. Характеристика операційної системи в операційному менеджменті
28. Критерії операційної системи:
29. Складові частини операційної системи.

30. Типи операційних систем за кінцевим результатом операційної діяльності
31. Типи операційних систем за широтою номенклатури та асортименту кінцевого продукту
32. Типи операційних систем за ступенем гнучкості операційної системи
33. Типи операційних систем за ступенем дискретності ходу операційного процесу.
34. Типи операційних систем за методом організації виробництва.
35. Типи операційних систем за способом управління запасами сировини або готової продукції.
36. Типи операційних систем за підходом до встановлення потужності операційної системи.
37. Типи операційних систем за обсягом випуску та стабільністю номенклатури та асортименту.
38. Типи операційних систем за орієнтацією операційної діяльності.
39. Вимоги, яким мають відповідати сучасні операційні системи.
40. Основні принципи системного підходу
41. Розрізняють основні типи операційних систем.
42. Основні характеристики операційної системи.
43. Основні функції та структура операційної системи.
44. Сутність виробничої системи підприємства.
45. Схема операційної системи підприємства. Поняття входу та виходу.
46. Характеристика входу операційної системи підприємства.
47. Характеристика виходу операційної системи підприємства.
48. Роль підсистеми забезпечення стосовно переробної підсистеми.
49. Особливості операційної системи торговельного підприємства.
50. Роль підсистеми планування і контролю у забезпеченні ефективного функціонування оперативної системи.
51. Наведіть приклади сфер діяльності, де застосовуються різні типи операційних систем.
52. Порівняльна характеристика операційного менеджменту у сферах виробництва та послуг
53. Основні групи методів управління операційними системами
54. Фактори, що впливають на розробку операційних систем у сфері послуг.
55. Особливості проектування потужностей та місцезоташування підприємства.
56. Основні критерії проектування виробничих потужностей в операційному менеджменті.
57. Процес проектування підприємства в операційному менеджменті.
58. Операційний процес: сутність, роль та стадії.
59. Організація операційного процесу у просторі.
60. Організація операційного процесу у часі.
61. Організація часу в операційному циклі виробництва.
62. Режим функціонування операційної системи підприємства.

63. Критерії оптимальності режиму функціонування операційної системи підприємства.
64. Основні напрями спеціалізації, за якими відбувається формування структурних підрозділів.
65. Стратегічне, тактичне та оперативне планування операцій.
66. Управління матеріально-технічним забезпеченням.
67. Функції, завдання та основні вимоги до оперативного управління виробництвом.
68. Зміст і фази оперативного управління.
69. Організація диспетчеризації виробництва.
70. Види систем оперативного управління виробництвом.
71. Система і процес контролю.
72. Основні засоби контролю, що використовуються на підприємстві.
73. Основні роль та функції запасів.
74. Роль і завдання управління матеріальними ресурсами та запасами.
75. Методи управління запасами.
76. Характеристика залежного попиту та систем управління запасами із незалежним попитом.
77. Характеристика, переваги та недоліки системи управління операційною системою «точно у термін».
78. Переваги та недоліки системи планування матеріальних потреб виробництва (MRP)
79. Мотивація у системі операційного менеджменту.
80. Методи сітьового планування в операційному менеджменті.
81. Поняття якості товару в операційному менеджменті.
82. Показники якості товарів.
83. Методи оцінки якості у діяльності підприємства.
84. Історичні підходи до менеджменту якості.
85. Основні показники результативності функціонування операційних систем.
86. Взаємозв'язок між показниками продуктивності та економічності операційної діяльності.
87. Моделювання процесу управління продуктивністю операційної системи.
88. Фактори, що впливають на динаміку продуктивності організації.
89. Шляхи підвищення продуктивності організацій.
90. Особливості операційного менеджменту в різних галузях економіки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бай С. І. Операційний менеджмент. Практикум: Навч. посібник / С. І. Бай, І. В. Іванова, Н. В. Микитенко. – К.: КНТЕУ, 2004. – 187 с.
2. Белінський П. І. Менеджмент виробництва та операцій: Підручник / П. І. Белінський. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 624 с.
3. Василенко В. О. Виробничий (операційний) менеджмент: Навч. посібник / В. О. Василенко, Т. І. Ткаченко; За ред. Василенка В.О. – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 532 с.
4. Іванов М. М. Операційний менеджмент: навч. посібник / М. М. Іванов, П. В. Комазов. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
5. Капінос Г. І. Операційний менеджмент: навч. посібник / Г. І. Капінос, І. В. Бабій. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 352 с.
6. Михайловська О. В. Операційний менеджмент. навчальний посібник / Михайловська О. В. – К.: Кондор, 2008. – 550 с.
7. Операційний менеджмент: опорний конспект лекцій. Ч. 1 / авт. Н. В. Микитенко. – К.: КНТЕУ, 2015. – 57 с. 10. Операційний менеджмент: опорний конспект лекцій. Ч. 2 / авт.: Н. В. Микитенко, Л. Є. Калиновська. – К.: КНТЕУ, 2015. – 58 с.

Додаткова література

1. Векслер Е. М. Менеджмент якості : навч. посібник / Е. М. Векслер, В. М. Рифа, Л. Ф. Василевич ; за ред. Е.М. Векслера. – К. : Професіонал, 2008. – 320 с.
2. Вэйдер М. Инструменты бережливого производства: Мини руководство / М. Вэйдер; Пер. с англ. А. Баранов, Э. Башкардин. – 3-е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 125 с.
3. Гевко І. Б. Операційний менеджмент: навч. посібник / І. Б. Гевко. – К.: Кондор, 2007. – 228 с
4. Логанина В. И. Разработка системы менеджмента качества на предприятиях. Практическое руководство: учеб. пособие / В. И. Логанина, О. В. Карпова, Р. В. Тарасова. – М.: Книжный дом Университет, 2008.-148 с.
5. Лопатенко Л. О. Операційний менеджмент: конспект лекцій для студ. напряму підготовки «Менеджмент» / Лопатенко Л. О. – К. : МАУП, 2007. – 128 с.
6. Менеджмент [Електронний ресурс]: електронний підручник / за заг. ред. А. А. Мазаракі. – К.: КНТЕУ, 2013. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Назва з контейнера.
7. Мережко Н. В. Управління якістю: підручник / Н. В. Мережко, В. В. Осієвська, Н. С. Ясинська. – К.: КНТЕУ, 2010. – 216 с.
8. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства: Підручник. - К.: Скарби, 2002.

9. Темченко А.Г., Максимов С.В. Організація і планування роботи підприємств автомобільного транспорту: Навчальний посібник. – Кривий Ріг: Видавець ФОП Чернявський, 2010. – 530с
10. Трубецкой К.Н., Кулешов А.А., Клебанов А.Ф, Владимиров Д.Я. Современные системы управления автотранспортными комплексами / под ред. акад. РАН К.Н.Трубецкого. СПб.: Наука, 2007. 334 с.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Кабінет Міністрів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
3. Міністерство інфраструктури України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/>
4. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>